

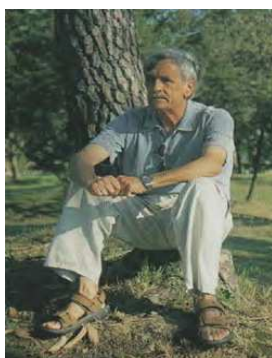
ANGEL LANDA VALORA L'Himàlaia ACTUAL

Alpinisme, escola de vida

Els ensenyaments que havien d'haver inculcat els vells professors de l'Escola Nacional d'Alta Muntanya a les joves generacions no han calat en molts casos, reconeix Angel Landa, històric i brillant alpinista basc. En aquest article fa una lectura crítica sobre el nostre Himàlaia i alpinisme.

Per Redacció digital ► digital@desnivel.es

Actualitzat 03.08.2009

Per a alguns membres de la noves generacions, potser necessiti presentació. Àngel Landa (Biscaia 1935) és autor d'un bon nombre de primeres ascensions al País Basc, i en Pics d'Europa així com primeres hivernals, sovint amb el mort Pedro Udaondo, als anys 50. El 1967 va ser el director tècnic de l'expedició basca a la Cordillera Blanca, i el 1974 de la primera expedició espanyola a l'Everest, la Tximist. Sempre s'ha declarat atret per la vida i l'obra de Walter Bonatti i com ell ha mostrat la seva disconformitat amb la mercantilització de la muntanya. En aquest article repassa l'ètica, l'ésser alpinista, el

paper dels mitjans i el de la dona abans de presentar les seves pròpies conclusions sobre com s'està abordant avui l'èxit en la muntanya.

Hi ha grandesa i bellesa a la muntanya, i també generositat, compromís i ètica en els alpinistes. Aquesta és la gran lliçó que ens van deixar aquells mestres.

La muntanya

"És cert que, de tots els plaers innocents, cap tant com l'alpinisme pot considerar de profit mental i físic, ja que a través dels esforços que exigeix escalar enmig de l'aire enrarit de la muntanya, es renova l'energia i, per efecte de les dificultats vençudes, l'alpinista queda ben preparat i enfortit per afrontar les dificultats de la vida i resistir". Així ho expressava el primer alpinista que va escalar fins al tron de Sant Pere: Achille Damiano Ambrogio Ratti (Pio XI). No poques són les vegades, quan anem a la muntanya que portem a la motxilla el pes de les nostres preocupacions i a la tornada, el pes és menor, és com si per la puresa de l'aire haguéssim alimentat l'esperit i el pes es notara menys. A la muntanya anem aprenent a ser solidaris, companys i que som quelcom més que animals, a mesura que ens anem donant compte de lo petits que som i que la nostra grandesa està en el que sabem, i sabem fer, que és la part superior del saber. A la vida, et poden traïr i decebre moltes coses, però la passió tan profunda que penetra en l'ànima per la gràcia que la muntanya té, espanta la idea de la mort i produeix una sana i inenarrable alegria.

Amb tota la humilitat que em permet el meu caràcter i naturalesa, sabent que quan més m'allunyi d'aquesta humilitat més lluny estaré de la realitat, vull expressar algunes idees sobre els camins pels que està discorrent avui en dia l'alpinisme, basant-me en les experiències i coneixements que he obtingut al llarg de més de 50 anys de pràctica en aquest esport. No pretenc fer creure a ningú que ho sé tot sobre l'alpinisme; però sí els puc dir que, pel compte que em tenia, havia de saber on anava, per on, com i quan, per poder tornar sa i estalvi a casa.

Ètica

Els de la meva generació ens vam fer alpinistes gràcies a la conducta i *gràcia* d'aquells grans guies (Terray, Bonatti, Cassin i un llarg etcètera) que ens van marcar el camí amb la seva forma i *estil*, donant exemple d'honradesa i ètica. Ens van dir que pujar a la muntanya no és una qüestió de vida o mort, sinó de quelcom més important: la moral, l'ètica, l'elegància i l'*estil*, i deixant sempre clar com ho fas i per què ho fas, ja

A la muntanya anem aprenent a

que tot no val , ni en aquest esport ni en res, sense ètica.

Si, hi ha grandesa i bellesa a la muntanya, i també generositat, compromís i ètica en els alpinistes. Aquesta és la gran lliçó que ens van deixar aquells mestres. I és una lliçó que la repetiré totes les vegades que calgui.

***ser solidaris,
companys i
que som
quelcom més
que animals.***

Un gest elegant, per exemple, va ser protagonitzat per escaladors bascos quan hubimos de realitzar dues rescats a la cara Oest del Naranjo de Bulnes. El primer dels rescats es va efectuar el 1969, quan malauradament ja estaven morts Berrio i Ortiz. Escalar la paret gelada i vertical de la muntanya durant més de 48 hores seguides va ser de gran risc de mort. L'any següent, també a l'hivern, en el mateix lloc i, en pitjors condicions, vam aconseguir rescatar aquesta vegada amb vida als madrilenys Lastra i Arrabal. Quan el rescat es va acabar, sense esperar cap recompensa, ens vinimos per casa, amb la satisfacció d'haver fet bé els deures. Això és el que es pot trucar un bell gest. Hi ha qui pot dir que els temps han canviat, ja ho sabem, que ara ningú no va amb el burret a moldre blat als molins de vent, però no obstant això el vent segueix el mateix. El clàssic no envelleix ni mor mai.

Res no pot seguir endavant sense memòria, ja que aquesta és la mestra de la vida, no per a la nostàlgia, sinó per al futur. La memòria són les sensacions, i el que queda d'ella és l'ànima. No hem d'oblidar el nostre passat, perquè en ell són els nostres somnis, experiència i història. La muntanya té màgia, l'alpinisme, més.

Un altre moment màgic, ple d'estil i d'ètica, va ser l'extraordinària i singular gesta esportiva i humana davant la qual cal descobrir, amb reverència inclosa-que van protagonitzar dos grans alpinistes, un basc i un altre italià, per salvar la vida d'altres dues persones. Generalment, els alpinistes solen ser curts en paraules i llargs en fets, ells no han narrat al públic la seva gesta, perquè no volen medalles mediàtiques, per tant no seré jo qui reveli aquí els seus noms. Aquell dia, la parca li havia guanyat la partida a la parella que van rescatar al K2, era una mort anunciada, ja que no són pocs els que momificada dormen el son etern en aquestes alçades sense possibilitat de rescat. Doncs bé, aquests dos braus alpinistes, en 14 hores de extenuante esforç des dels 8.500 metres es van jugar la vida per salvar la dels seus companys, doncs ells, en una hora i mitja, podien haver estat fora de perill. Encara que sembli estrany, cap mitjà de comunicació es va fer ressò de tal proesa, perquè no saben el que és això, ni crec que els import. Tanmateix, jo si vull que sàpiguen que no conec gesta semblant, ni desinterès igual, per part dels propis mitjans. ¡Aquella gesta sí que mereix el premi Príncep d'Astúries!

Què és un veritable alpinista (i qui no ho és)

L'alpinista que vol ser reconegut i valorat com a tal, el primer de corda, és com el pintor (artista) que pinta un quadre, ell ho idea i el realitza. Però és absurd pensar que, amb uns pinzells i un llenç, un ja és un artista. De la mateixa manera, tampoc amb un "jumar" a la mà s'és alpinista; aquesta fal·làcia només serveix per enganyar els que no saben d'aquest esport i provoquen una bruta ferida a la dignitat que sempre ha caracteritzat el alpinisme.

***A la
muntanya, o
ets amo de tu
mateix o no
ets res.***

En una escalada s'aprèn a mesurar amb el calibre més fi i precís tot el que succeeix en aquests instants en el teu entorn i dins de tu mateix, posant en marxa tots els teus coneixements, que no s'aprenen a cap universitat, ets propietari i responsable de els teus actes (capità de la teva vida) i no pots perdre el control de tu mateix ni un segon, ja pots ser "home mort". La muntanya a vegades és molt dura i no pots esperar que ningú et vingui a empènyer del darrere; has de ser amo de tu mateix, enfrentándote a la realitat; és llavors quan comprens la grandesa (no exempta de duresa) d'aquest esport; és quan te n'adones que, a la muntanya, o ets amo de tu mateix o no ets res ("*per què vols més poder, si ets amo de tu mateix*", va dir Sèneca). El teu aplom, intuïció, percepció i prudència et fan recapacitar i pensar qui ets i el que vals; i que el que vals ... ¡Això és el que vals!; Aquest és el moment de la veritat (a la muntanya es produeixen molts moments semblants), i has de conèixer les forces que tens, per poder anar i tornar sense dependre, una

altra vegada, d'aquells que et col locar les cordes fixes i campaments per a que vagis amb el teu jumar al cim.

Què és un "jumar"? És un aparell que serveix per pujar per una corda, ja col locada, i que, si no hi ha corda, no serveix per res, però si n'hi ha, és per arrossegar per la muntanya pes i persones que d'una altra forma no pujarien.

Per tant, no es pot ni s'ha de trucar alpinista, perquè no ho és, a aquell a qui, acompanyat d'una cohort ingent d'anònims alpinistes, de contrastada vàlua, li col loquen cordes fixes fins al cim, perquè amb el jumar vagi a on les cordes li portin.

És un tòpic vulgar i molt manosa això de que en aquest país l'enveja és l'esport nacional. No ho tinc clar, doncs no és el meu cas, però el que si és cert és que l'estupidesa, la zafiedad i la mentida s'han instal lat a la muntanya, a l'empara de l'opacitat i la ignorància que existeix sobre aquest esport. Johnny Weissmuller (Tarzan, el rei dels micos) va acabar creient que era Tarzan, i en el seu desvaris caminava donant crits, trucant als micos. Confondre el fictici amb el real. Quelcom semblant li pot passar a qui pensi que els micos sempre han d'estar al seu servei. Perquè el respectable públic i lector sàpiga l'alpinista no porta amb ell un mico ensinistrat que li puja i li fixa les cordes per dalt, ni tampoc és un fakir que amb una flauta fa que la corda pugi. Això no és així, ni res semblant. No és de rebut que aquells a qui des de la irresponsabilitat hi ha qui diu "el seu equip" sempre hagin d'estar pendents per salvar la vida de qui porta els galons d'alpinista, sense ser-ho. Els amics, aquells que "són l'hòstia", no col loquen les cordes i els campaments per res, i no cal indagar molt per saber que hi ha interessos creats.

El paper dels mitjans

A la muntanya, llum si sol haver, però no taquígrafs per aixecar acta del que passa en aquell moment, per això es menteix tant. Però, curiosament, no és a la muntanya, sinó quan es baixa a la ciutat ia prop dels mitjans quan apareixen les mentides disfressades de mitges veritats que fan que es mantingui la impostura, que sempre persegueix un fi lucratiu. En el frau sempre hi ha intencionalitat, fama, diners o poder, en aquest cas, també l'engany per a qui res no sap el que és l'alpinisme. En aquest esport no hi ha cap reglament escrit, (aquesta és una de les seves grandeses), però si té una ètica que el sustenta.

Ni l'alçada ni la suposada puresa de l'aire que hi ha a l'Himàlaia són suficient barrera per frenar en els ochomiles la gran quantitat de detritus que van deixant els que freqüenten aquestes muntanyes per les vies normals avui anomenades "autopistes de l'Himàlaia". L'espant i la degradació s'han instal lat en molts dels camps base dels ochomiles, que s'han convertit en el més semblant a una sala de festes pujada de to, sense fer escarafalls a res. Sembla fins i tot que les autoritats xineses han prohibit l'alcohol en el camp base situat a la cara nord de l'Everest (no tinc notícies de les autoritats del Nepal).

La virtut Porta honor!; Les mentides embruten i degraden tot el que toquen. Als mitjans se'ls ha de demanar ser didàctics, per tal d'eixamplar la ment humana i tractar de treure de les tenebres de la ignorància, allunyats d'una visió petitona, provinciana i mesquina, per tal d'intentar aconseguir una visió ampla, generosa i plural; afinar la sensibilitat, estimular la imaginació, refinar els sentiments que desperten en les persones un esperit crític i autocrític que ens fa capaços de diferenciar el lleig de lo bello, cosa intel ligent del que és estúpid, el bo del dolent i que és tolerable del que és intolerable. Aquestes són les ensenyances que es pretenen inculcar a la muntanya, les que havíem d'haver inculcat els professors de l'Escola Nacional d'Alta Muntanya a les joves generacions. Molt em temo que no ho aconseguim en molts casos. Totes aquestes ensenyaments estan molt lluny del que està passant ara, que els mitjans concedeixen erròniament el títol d'alpinista (amb el que això comporta) a algú que no

L'espant i la degradació s'han instal lat en molts dels camps base dels ochomiles, que s'han convertit en el més semblant a una sala de festes pujada de to, sense fer escarafalls a res.

Els mitjans concedeixen erròniament el títol d'alpinista (amb el que això comporta) a algú que no ho és i que està molt lluny d'arribar a

ho és i que està molt lluny d'arribar a ser-ho, doncs no és capaç de anar mai en cap de corda. És més: des dels mitjans i sobretot des de la *divina providència*, la TV, enaltir a diversos personatges com "millors muntanyencs del món" o "reines del jumar", i els que promouen com a candidats a premis multimilionaris. Sembla ser que el com els importa poc als patrocinadors per tal de que arribi al cim, però hi ha coses que no es poden comprar amb totes les riqueses que hi ha a la terra ni les que el mar enaltir, que és fer d'una mentida una veritat, encara que sí trampa. No obstant això, per moltes voltes que donis, el cul sempre et queda per darrere.

ser-ho, doncs no és capaç d'anar mai en cap de corda.

Però als mitjans el que més els posa de la muntanya és el drama, i d'aquesta forma es converteix en més heroi l'rescatat que el rescatador. La naturalesa té la seva veu. Aquesta és una altra de les lliçons que cal aprendre a la muntanya, i cal respectar, perquè no és infreqüent caure en la irresponsabilitat que fa arriscar la vida d'altres persones per estúpides ambicions per alegria dels mitjans del *reality show*, que el que volen és carnaza. Tot això converteix en un greu perill haver de treballar per a major glòria dels vans protagonistes.

Per molt que siguin els mitjans els que se'ls atorguin, són ells els primers que haurien de negar la seva condició de "millors alpinistes del món" o "reines dels ochomiles".

Totes aquestes coses succeeixen perquè no hem anat a vomitar a la ratlla del que és tolerable abans que aquestes misèries acabin corroyendo l'ànima dels valors bàsics i el cor d'un dels esports més rics en convivència humana. La impostura és el camí pel qual per arrossegament estan sent portats els valors de la nostra llibertat, que, segons el Quixot, i també els alpinistes, és "el més gran do que els Cels han donat als éssers humans". Gràcies als mitjans, sobretot a la TV, l'alpinisme s'ha convertit en motiu de discussió en bars i Bodeguilla, on és sabut que es parla de tots els esports *amb ple coneixement*. La gent necessita ídols, i els mitjans fan herois i vilans, segons els seus interessos, des de la prepotència del poder. No oblidem que, amb la mateixa desraó, Calígula va nomenar cònsol al seu cavall.

Una anècdota dels temps *heroics*. L'any de gràcia de 1974 (Expedició Tximist l'Everest), encara estàvem sota el règim quartelero, i ens van imposar un *periodipoli* amb la missió de comunicar, si procedia: "*bandera espanyola al cim de l'Everest*". ¡Ja! Ara manen o va la TV, que és la que paga. Si em donessin a escollir, jo no em quedava amb cap dels dos.

Dona i alpinisme

Des de fa molts anys, les dones han aconseguit reptes esportius de gran abast en totes les disciplines de muntanya; han ocupat un lloc molt destacat en l'alpinisme, i no és per ser dones, sinó per les extraordinàries gestes aconseguides anant de primeres de corda i fent expedicions solament de dones. No obstant això, no les coneixen ni en el seu portal (una cosa semblant per amb els homes als que els interessa molt poc els ochomiles per les seves vies normals, perquè saben que això està mancat de valor alpinista, i de gràcia). Per això sentim vergonya aliena quan des d'alguns mitjans, per ignorància, es pretén entronitzar a qui no té res a veure amb l'esperit d'aquestes alpinistes, anteriors i actuals. A aquest respecte, recomano llegir *Cordes rebels*, de Arantza López Marugán, (Ediciones Desnivel), per tal de saber el que les dones han fet i segueixen fent en alpinisme.

Si les dones a la muntanya volen ser veritablement lliures, no han d'esperar que els homes els facin el treball col locant campaments i cordes fixes.

Ja a l'estiu de 1931, la nord-americana Miriam O'Brien va escriure que l'única manera que una dona escale de veritat és que no hi hagi cap home voltant. Igual que una que jo se. Les coses que amb diners es poden comprar són barates, sobretot en l'alpinisme. Si les dones a la muntanya volen ser veritablement lliures, no han d'esperar que els homes els facin el treball col locant campaments i cordes fixes, difuminant les mancances tècniques que puguin tenir, perquè elles, explotant la seva condició femenina, agafin la seva jumar i vagin al cim; això és trampa, i cap dona alpinista es pot sentir representada per aquesta fal·làcia.

Conclusió

Cadascun pot fer a la muntanya el que sàpiga i pugui ... ¡Faltaria més! Anar a passejar al Pagasarri, sense pressa, un diumenge al matí, col·leccionar els tresmils del Pirineu, escalar vies de V^o grau en Atxarte, intentar fer un setemil senzill (o el Cho Oyu) amb una expedició comercial, gastant els estalvis de tota una vida per satisfer una il·lusió, o escalar vies difícils de primer de corda, vies sovint verges; aquesta és l'única manera d'experimentar l'esport de l'alpinisme en tota la seva dimensió, perquè el més interessant i autèntic és resoldre un mateix els problemes, no que altres ho facin per tu. Per això, no és de rebut que un muntanyenc de diumenge, o un alpinista de vies Trillas, fins i tot d'expedicions comercials a les més altes muntanyes del planeta, es arrogar una condició o un mèrit que no li correspon. Per molt que siguin els mitjans els que se'ls atorguin, són ells els primers que haurien de negar la seva condició de "millors alpinistes del món" o "reines dels ochomiles". No n'hi ha prou de comparar amb els millors alpinistes de la història (però què tupè!), I amb la boca petita, dir que no arribes a aquest nivell; així, es dona a entendre que estàs només a un graó inferior, quan la veritat és molt diferent. Alguns ja sabem qui és qui amb el jumar i sense ell. Les comparacions són odioses, i en alguns casos, blasfema.

Però ¡compte!, Perquè el que si hi ha és gent disposada a discutir sense tenir ni idea del que diu i el que estan fent és repetir la veu del seu amo: la TV. No són poques les vegades que, després d'un intercanvi d'opinions, la gent acaba reconeixent que desconeix la qüestió que discutia amb vehemència. La negació és l'enginy dels ximpls, i la contradicció seva agudeses.

Tant de bo serveixi aquest escrit per a que almenys tota aquesta gent s'interessi i s'informi més, i d'aquesta forma tingui més elements de judici per poder discernir qui és qui en aquest esport que tant estimem alguns.

Ángel Landa